הִלְכוֹת לוּלָב סִימָן תרסד תרסה

שֶׁהֵם הַהוֹשַׁעְנוֹת שֶׁעוֹשִׁין, לְבַד, כָּל זְמַן שֶׁאוֹמְרִים תַּחֲנוּנִים עַל הַמַּיִם. וּמְנַעְנְעִים הַהוֹשַׁעְנוֹת בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמְרִים הַהוֹשַׁעְנוֹת, וְאַחַר כָּךְ חוֹבְטִים אוֹתָם: **ח** סיש מִי שֶׁאוֹמֵר (כח) שֶׁהוֹשַׁעְנָא שֶׁבַּלּוּלָב אַף עַל פִּי שֶׁנִּזְרְקָת אֵין לִפְסֹעַ עָלֶיהָ (כט) (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן כ״א (ס״ק ג) גַּבֵּי צִיצִית): **ט** עיש מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁאָסוּר לֵהָנוֹת מִן הָעֲרָבָה לְאַחַר נְטִילָתָהּ * **אם לֹא** (מ) (ל) **הִתְנָה עָלֶיהָ** (לא) מֵעִקָּרָא, דְּלִכְלָא יוֹמָא אִתְקְצָאֵי לְמִצְוָתָהּ. הגה: וְנָהֲגוּ לְהַצְנִיעַ הַהוֹשַׁעְנוֹת לַאֲפֹתַיִּת מַצּוֹת כְּדֵי לַעֲשׂוֹת בָּהּ מִצְוָה (מהר״י וויל (סי׳ קנ״ג) ומהרי״ל (הל׳ סג הסוכות)): **י** פיש מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁיֵּשׁ לְזַהֵר שֶׁלֹּא (ט) יָקֹץ יִשְׂרָאֵל עֲרָבָה לְמִצְוָה מְשֻׁדָּה עַפּו״ם (לב) אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הָעַפּו״ם: **יא** ציאִם חָל יוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה בְּיוֹם רִאשׁוֹן וְקָצְצוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים עֲרָבָה בְּשַׁבָּת (לג) וְהֵבִיאוּ, כְּשֵׁרָה. הגה: מִיהוּ אִם צִוָּה יִשְׂרָאֵל לְקַצְצָהּ, וְאֵיכָא פַּרְהֶסְיָא בַּדָּבָר, (י) (לד) יֵשׁ לְהַחְמִיר אִם יֵשׁ לוֹ עֲרָבָה אַחֶרֶת (בית יוסף (ד״ה כמדכר) בשם תשובת הרשב״א (ס״א סי׳ רי״ח)):

ס הַגְּהוֹת אֲשֶׁרִי בְּשֵׁם אוֹר זָרוּעַ (ח״ב סי׳ שפו) בְּפֶרֶק ד׳ דְּמֻגְלָה (הג״א סי׳ ב). ע הַגְּהוֹת מֵימוֹנִי (פ״ז הכ״ט אות א) בְּשֵׁם ר׳ אֱלִיעֶזֶר מִמֵּץ (יראים סי׳ תכב). פ מָצָא כָּתוּב מֵהָא דְּרַב הוּנָא סָבָא ל׳ (ע״ב). צ מְקֻדָּשִׁין בְּשֵׁם רַבִּי אַבִּיגְדּוֹר כֹּהֵן בְּפֶרֶק ג׳ דְּסָפֵק (סי׳ תשמז).

תרסה אֶתְרוֹג אָסוּר לֶאֱכֹל בַּשְּׁבִיעִי. וּבוֹ ב׳ סְעִיפִים:

א כְּרַבִּי יוֹחָנָן סַנְדָּלָר מ״ר (ע״ב).

א (א) * אאֶתְרוֹג בַּשְּׁבִיעִי (ב) אָסוּר, * שֶׁהֲרֵי (ג) [א] הֶקְצָה (ג) לְכָל שִׁבְעָה, וַאֲפִלּוּ נִפְסַל אַחַר שֶׁעָשָׂה בּוֹ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] **הֶקְצָה.** עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּסִפְרֵי שו״ת בֵּית אֶפְרַיִם (או״ח סי׳ נט) שֶׁבֵּאַרְתִּי בְּאֹרֶךְ בְּדִינִים אֵלּוּ וּבְסָנְיָא דְּסָפֵק שָׁם (מו״ז) וּבְבֵאוּר דִּבְרֵי הַמֻּגָּן אַבְרָהָם בְּפִשְׁיטָה שֶׁאַחֲרֵי זֶה (סק״ג), וְעַיֵּן בְּיָד אֶפְרַיִם מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּזֶה:

בְּאֵר הֵיטֵב

עַיִן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי סִימָן תר״ס סָעִיף קָטָן ד׳: **ט** (מ) **הִתְנָה.** עַיִן סִימָן תרמ״ט סָעִיף ה׳ דְּכָתַב רַמ״א דְּלֹא מְהֲנֵי תְּנַאי עַיִן שָׁם: **י** (ט) **יָקֹץ.** עַיִן סִימָן תרל״ז סָעִיף קָטָן ב׳ מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם בְּשֵׁם הַשּׁ״ז (שם סק״ג) וְעַיֵּן ט״ז כָּאן (סק״ו): **יא** (י) **יֵשׁ לְהַחְמִיר.** אֲפִלּוּ לֹא צִוָּה לוֹ לְקָצְצוֹ בְּשַׁבָּת רַק אָמַר שֶׁתְּהֵא מְזֻמֶּנֶת לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת:

א (ג) **הֶקְצָה.** נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁאֲפִלּוּ בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן קֹדֶם שֶׁנִּטְּלוּ לְמִצְוָה יֵשׁ אִסּוּר מֶקְצָה, כֵּיוָן דְּהֵכִין לוֹ בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת לְצֵאת בּוֹ לְמָחָר, תֵּכֶף אִפְּשָׁרוּ דַּעְתֵּהּ מִנֶּה. טַ״ז (סק״א):

בֵּאוּר הֲלָכָה

ט * **אם לֹא הִתְנָה עָלֶיהָ מֵעִקָּרָא.** לְכְאוֹרָה כַּוָּנָתוֹ כְּמוֹ לְעִנְיַן נוֹי סֻכָּה דְּמִבְּאֹר בְּסִימָן תרל״ח (ס״ב) דְּצָרִיךְ שֶׁיְּהֵא קֹדֶם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁיֵּנוּ בּוֹדֵל מִמֶּנָּה מַלְהָנוֹת, אָמְנָם לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב בִּבְכוּרֵי יַעֲקֹב סִימָן תרנ״ג (סק״א) **סַגִּי בְּשִׁיתָּנָה קֹדֶם עֲשִׂיַּת הַמִּצְוָה שֶׁלֹּא יֵאָסֵר עַל יְדֵי עֲשִׂיַּת הַמִּצְוָה כִּי אֵינוֹ בּוֹדֵל עַצְמוֹ מִלְּהָנוֹת. וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן הַדַּס דְּאָסוּר לְהָרִיחַ בּוֹ כָּל שֶׁבְּעָה מִשּׁוּם דְּאִקְצָאֵי לְמִצְוָתוֹ, סַגִּי גַּם כֵּן בְּשִׁיתָּנָה מִקֹּדֶם עֲשִׂיַּת הַמִּצְוָה שֶׁאֵינוֹ בּוֹדֵל עַצְמוֹ מִלְּהָנוֹת. אָמְנָם בְּעִקַּר הַדִּין אִי תְּנַאי מוֹעִיל הוֹכִיחַ הַמֻּגָּן אַבְרָהָם** (סק״ט) **דְּזֶה תָּלוּי בְּפֻלּוּגְתָּא, דְּלַדַּעַת הָרַשְׁבָּ״א** (בתשובה ח״א סי׳ קכט) **וְהָרַ״ן** (ביצה ב. ד״ה ומינה, טז: ד״ה ושרון) **וְגַם לְדַעַת סֵפֶר הַיְרָאִים** (סי׳ תכב), **וְהַגַּם דְּהוּא כָּתַב דִּבְסֵפֶר יְרֵאִים לֹא כָּתַב דְּתְּנַאי מְהֲנֵי, לֹא הָיָה בְּיָדוֹ כִּי אִם סֵפֶר יְרֵאִים הַקָּצָר, וְכָעֵת שֶׁזָּכִינוּ שֶׁנִּדְפַּס הַכְּתָב יָד מִסֵּפֶר יְרֵאִים הַשָּׁלֵם כְּתוּב שָׁם בְּהֶדְיָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַגְּהוֹת מֵימוֹנִי** (פ״ז הכ״ט אות א) **בְּשֵׁמוֹ דְּתְּנַאי מְהֲנֵי, וּכְבָר קַדְּמַנִי בָּזֶה הַמְבָאֵר שָׁם** (תוספות ראם אות מו) **מְהֲנֵי תְּנַאי גַּם לְאוֹתוֹ יוֹם, וּלְדַעַת הַתּוֹסָפוֹת** (מו: ד״ה אתרוג בשביעי) **אֵין מוֹעִיל בָּזֶה תְּנַאי עַד כְּאָן דְּבָרָיו, וּמִשְּׁמַע מִנֶּה דְּלַעֲרָבָה וְכֵן לְאֶתְרוֹג אַף כְּשֶׁהִפְרִישׁ אַחַר יוֹם רִאשׁוֹן לֹא מְהֲנֵי תְּנַאי לְהָנוֹת לְאוֹתוֹ יוֹם. וְלֹא אָבִין הֵיטֵב רְאִיָּתוֹ דְּהָכָא דְּמִירֵי לְעִנְיַן עֲרָבָה שֶׁהוּא רַק לְיוֹם הַשְּׁבִיעִי, מִנַּא לֵהּ דְּלְהַתּוֹסָפוֹת לֹא מְהֲנֵי תְּנַאי לְאוֹתוֹ יוֹם, וְאֵין לָנוּ רְאָיָה מִתּוֹסָפוֹת רַק לְיוֹם הָרִאשׁוֹן כֵּיוָן דְּחָסַר פְּסוּל בּוֹ וְאִם כֵּן לֹא יָכוֹל לְהִתְּנוֹת בּוֹ שֶׁאֵינוֹ בּוֹדֵל מִמֶּנּוּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת מִלְּהָנוֹת, דְּמִיָּא דַּעֲצֵי סֻכָּה, אֲבָל בְּשָׁאר הַיָּמִים כְּשֶׁהִפְרִישׁ לָהֶם, דְּחָסַר כְּשֵׁר בּוֹ כְּגוֹן בְּאֶתְרוֹג וְכֵן בַּעֲרָבָה כְּשֶׁנִּקְטַם רֹאשׁוֹ (דְּפְסוּלוֹ מִשּׁוּם הָדָר וּלְרֹב הַפּוֹסְקִים הָדָר אֵינוֹ לְעִכּוּבָא אֶלָּא בְּיוֹם רִאשׁוֹן), וּבִקְרָט בַּעֲרָבָה זוֹ דְּגַם נָשְׁרוּ רֹב עָלֶיהָ כָּשֵׁר, בְּוַדַּאי גַּם לְתוֹסָפוֹת מְהֲנֵי תְּנַאי כְּשֶׁמַּתְנֶה שֶׁאֵינוֹ בּוֹדֵל עַצְמוֹ מִלֶּקַח מִמֶּנּוּ מֵעַט. דְּאַף דְּמִשְּׁמַע מִתּוֹסָפוֹת דְּאִתְקְצָאֵי הוּא רַק שֶׁלֹּא יְכַלּוּהוּ לְגַמְרֵי, אֲבָל לְטֹל מִמֶּנּוּ מְעַט וְיִשְׁאַר כְּדֵי הַכָּשֵׁר לָזֶה לֹא צָרִיךְ תְּנַאי דְּלֹא אִתְקְצָאֵי לָזֶה, מִכָּל מָקוֹם נַפְקָא מִנֶּה גְּדוֹלָה יֵשׁ בָּזֶה דְּלִסְבָרַת הַתּוֹסָפוֹת דְּלֹא אִתְקְצָאֵי רַק כְּדֵי הַכָּשֵׁר אֵינוֹ מֵתֵר רַק לִטֹּל מִמֶּנּוּ הַשָּׁעוּר הַיּוֹתֵר מִכְּדֵי הַכָּשֵׁר וְאַף קֹדֶם קִיּוּם הַמִּצְוָה, אֲבָל לְכַלּוֹתוֹ לְגַמְרֵי אָסוּר אַף לְאַחַר קִיּוּם הַמִּצְוָה, דַּהֲלֹא אִתְקְצָאֵי לָזֶה וְחָיֵל עָלָיו קְדֻשָּׁה עַד כְּלוֹת הַחָג כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְנָה, אֲבָל בְּשֶׁהִתְנָה שֶׁאֵינוֹ בּוֹדֵל עַצְמוֹ מִמֶּנּוּ לֹא חָיֵל עָלָיו קְדֻשָּׁה כְּלָל** וּכְעֵין דְּאָמְרִינַן בְּבֵיצָה דף ל׳ עמוד ב׳, **וְנַפְקָא מִנֶּה דְּתָכֵף לְאַחַר קִיּוּם הַמִּצְוָה יָכוֹל לִקַּח עֲצֵי עֲרָבָה וְלוּלָבוֹת בָּהֶם בְּשַׁר וּפְרוֹת וּלְכַלּוֹתוֹ לְגַמְרֵי. וְהִנֵּה רְאִיתִי בְּאֵלִיָּה רַבָּה** (ס״ק כב) **שְׁתֵּרֶץ הַהֶעָרָה שֶׁל הַמֻּגָּן אַבְרָהָם, וְכָתַב דְּהָכָא בַּעֲרָבָה שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מִנְהָג, לְכַלֵּי עָלְמָא מְהֲנֵי תְּנַאי. אָמְנָם זֶה יָכוֹל לְתָרֵץ רַק דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, אֲבָל דִּבְרֵי הַמֻּגָּן אַבְרָהָם** (קס״ו) **בְּשֵׁם סֵדֶר הַיּוֹם**] **וְשֶׁאֵינוֹ בּוֹדֵל מִמֶּנּוּ כְּלָל. רְצוֹנוֹ לוֹמַר מַה דְּמִבְּאֹר שָׁם בְּסָעִיף א׳ בְּהַגָּ״ה: **ט** (ל) **הִתְנָה עָלֶיהָ.** עַיֵּן בְּמֻגָּן אַבְרָהָם** (סק״ט) **שֶׁמְּפַקְפֵּק דְּלָאו לְכֻלֵּי עָלְמָא מְהֲנֵי תְּנַאי, אָמְנָם הָאֲלִיָּה רַבָּה** (ס״ק כב) **מְתָרֵץ דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, וְכֵן בְּבֵאוּר הַלָּכָה** (ד״ה אם לא) **בְּאָרְכוּ דְּלְכֻלֵּי עָלְמָא מְהֲנֵי תְּנַאי, עַיֵּן שָׁם בְּאֹרֶךְ: (לא) מֵעִקָּרָא.** עַיֵּן בְּבֵאוּר הַלָּכָה (שם): **י** (לב) **אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הָעַפּו״ם.** מְשׁוּם דְּסָתָם עַפּו״ם הַקָּרְקָעוֹת שֶׁלָּהֶם גְּזוּלִים מֵאֲחֵרִים, וְאֵינוֹ מוֹעִיל רְשׁוּתָם לָזֶה, וְנִמְצָא כְּשֶׁקּוֹצֵץ הַיִּשְׂרָאֵל הוּא הַגּוֹזֵל, אֶלָּא יִקַּח עַפּו״ם וְיִתְּנֵם לְיִשְׂרָאֵל, וְהוּא הַדִּין (כה) כְּשֶׁקּוֹצֵץ יִשְׂרָאֵל וְנוֹתֵן לַחֲבֵרוֹ שָׁרֵי, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן תרמ״ט סָעִיף א׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן י״א. וְעַיֵּן בְּטַ״ז (סק״ו) שֶׁכָּתַב דִּבְזְמַן הַזֶּה לֹא אָמְרִינַן דְּסָתָמָן גְּזוּלִים הֵם, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן תרל״ז סָעִיף ג׳ בְּהַגָּ״ה וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה וּבְאוּר הַלָּכָה, וּבְסִימָן תרמ״ט סָעִיף א׳ בְּהַגָּ״ה וּמִשְׁנָה בְּרוּרָה וּבְאוּר הַלָּכָה, כִּי הַכֹּל שַׁיָּךְ לְעִנְיָנֵנוּ: **יא** (לג) **וְהֵבִיאוּ, כְּשֵׁרָה.** הֵינוּ אֲפִלּוּ צִוָּה לוֹ יִשְׂרָאֵל לָקֹץ בְּשַׁבָּת וּבְוַדַּאי עָשָׂה בָּזֶה עֲבֵרָה, אֲפִלּוּ הָכִי** (כט) **אֵין לְאָסְרוֹ לָצֵאת בָּהּ אַחַר כָּךְ מִשּׁוּם מְצָוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה, וְדַאֲחַר כְּלוֹת** (כג) **הָעֲבֵרָה לֵיכָא מִשּׁוּם מְצָוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה], [מֻגָּן אַבְרָהָם** (סק״י) **בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ״א** (בתשובה ח״א סי׳ ריא)]. **וְיֵשׁ מַאֲחֲרוֹנִים שֶׁמְּפַקְפְּקִין בָּזֶה,** (כד) **דְּעַד כָּאן לֹא מָצִינוּ בְּרַשְׁבָּ״א שֶׁהִתִּיר בָּזֶה אֶלָּא כְּשֶׁצִּוָּהוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת סְתָם שֶׁיִּהְיוּ מְזֻמָּנוֹת לוֹ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת וְהָיָה יָכֹל לְקַצְצָהּ מֵעֶרֶב יוֹם, וּלְכָךְ אָמְרִינַן דְּבְמַלְאכְתּוֹ הוּא עוֹסֵק, אֲבָל כְּשֶׁצִּוָּהוּ לְקַצֵּץ בְּשַׁבָּת לֹא מוּכָח מִשָּׁם לְהָקֵל בְּיֵשׁ לוֹ אַחֶרֶת: (לד) יֵשׁ לְהַחְמִיר.** אֲפִלּוּ (כה) לֹא צִוָּהוּ לְקַצְצוֹ בְּשַׁבָּת רַק אָמַר שֶׁתְּהֵא מְזֻמֶּנֶת לוֹ לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת:

א (א) **אֶתְרוֹג בַּשְּׁבִיעִי.** אֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁנַּעֲשֵׂית בּוֹ מִצְוָתָהּ: **(ב) אָסוּר.** בַּאֲכִילָה, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן תרנ״ג (ס״א, ובס״ק א): **(ג) לְכָל שִׁבְעָה.** וְאִם

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מִיָּדוֹ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּלֹא כְּמוֹ שֶׁאוֹחֲזִין הַלּוּלָב עִם הָעֲרָבָה עַד שֶׁעַת הַחֲבָטָה, וּבְזְמַנֵּנוּ הַמִּנְהָג כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמ״א שֶׁאֵין נוֹטְלִין הָעֲרָבָה עִם הַלּוּלָב כְּלָל: **ח** (כח) **שֶׁהוֹשַׁעְנָא שֶׁבַּלּוּלָב.** וְהוּא הַדִּין עֲרָבָה (כ) שֶׁל הוֹשַׁעְנָא אֵין לְזַלְזֵל בָּהּ [בְּרַכֵּי יוֹסֵף (סק״ה) בְּשֵׁם סֵדֶר הַיּוֹם]: **(כט) וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן כ״א.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר מַה דְּמִבְּאֹר שָׁם בְּסָעִיף א׳ בְּהַגָּ״ה: **ט** (ל) **הִתְנָה עָלֶיהָ.** עַיֵּן בְּמֻגָּן אַבְרָהָם (סק״ט) שֶׁמְּפַקְפֵּק דְּלָאו לְכֻלֵּי עָלְמָא מְהֲנֵי תְּנַאי, אָמְנָם הָאֲלִיָּה רַבָּה (ס״ק כב) מְתָרֵץ דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, וְכֵן בְּבֵאוּר הַלָּכָה (ד״ה אם לא) בְּאָרְכוּ דְּלְכֻלֵּי עָלְמָא מְהֲנֵי תְּנַאי, עַיֵּן שָׁם בְּאֹרֶךְ: **(לא) מֵעִקָּרָא.** עַיֵּן בְּבֵאוּר הַלָּכָה (שם): **י (לב) אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הָעַפּו״ם.** מִשּׁוּם דְּסָתָם עַפּו״ם הַקָּרְקָעוֹת שֶׁלָּהֶם גְּזוּלִים מֵאֲחֵרִים, וְאֵינוֹ מוֹעִיל רְשׁוּתָם לָזֶה, וְנִמְצָא כְּשֶׁקּוֹצֵץ הַיִּשְׂרָאֵל הוּא הַגּוֹזֵל, אֶלָּא יִקַּח עַפּו״ם וְיִתְּנֵם לְיִשְׂרָאֵל, וְהוּא הַדִּין (כה) כְּשֶׁקּוֹצֵץ יִשְׂרָאֵל וְנוֹתֵן לַחֲבֵרוֹ שָׁרֵי, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן תרמ״ט סָעִיף א׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן י״א. וְעַיֵּן בְּטַ״ז (סק״ו) שֶׁכָּתַב דִּבְזְמַן הַזֶּה לֹא אָמְרִינַן דְּסָתָמָן גְּזוּלִים הֵם, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן תרל״ז סָעִיף ג׳ בְּהַגָּ״ה וּמִשְׁנָה בְּרוּרָה וּבְאוּר הַלָּכָה, וּבְסִימָן תרמ״ט סָעִיף א׳ בְּהַגָּ״ה וּמִשְׁנָה בְּרוּרָה וּבְאוּר הַלָּכָה, כִּי הַכֹּל שַׁיָּךְ לְעִנְיָנֵנוּ: **יא (לג) וְהֵבִיאוּ, כְּשֵׁרָה.** הֵינוּ אֲפִלּוּ צִוָּה לוֹ יִשְׂרָאֵל לָקֹץ בְּשַׁבָּת וּבְוַדַּאי עָשָׂה בָּזֶה עֲבֵרָה, אֲפִלּוּ הָכִי (כט) אֵין לְאָסְרוֹ לָצֵאת בָּהּ אַחַר כָּךְ מִשּׁוּם מְצָוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה, וְדַאֲחַר כְּלוֹת (כג) הָעֲבֵרָה לֵיכָא מִשּׁוּם מְצָוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה, [מֻגָּן אַבְרָהָם (סק״י) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ״א (בתשובה ח״א סי׳ ריא)]. וְיֵשׁ מַאֲחֲרוֹנִים שֶׁמְּפַקְפְּקִין בָּזֶה, (כד) דְּעַד כָּאן לֹא מָצִינוּ בְּרַשְׁבָּ״א שֶׁהִתִּיר בָּזֶה אֶלָּא כְּשֶׁצִּוָּהוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת סְתָם שֶׁיִּהְיוּ מְזֻמָּנוֹת לוֹ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת וְהָיָה יָכֹל לְקַצְצָהּ מֵעֶרֶב יוֹם, וּלְכָךְ אָמְרִינַן דְּבְמַלְאכְתּוֹ הוּא עוֹסֵק, אֲבָל כְּשֶׁצִּוָּהוּ לְקַצֵּץ בְּשַׁבָּת לֹא מוּכָח מִשָּׁם לְהָקֵל בְּיֵשׁ לוֹ אַחֶרֶת: (לד) יֵשׁ לְהַחְמִיר.** אֲפִלּוּ (כה) לֹא צִוָּהוּ לְקַצְצוֹ בְּשַׁבָּת רַק אָמַר שֶׁתְּהֵא מְזֻמֶּנֶת לוֹ לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת:

א (א) **אֶתְרוֹג בַּשְּׁבִיעִי.** אֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁנַּעֲשֵׂית בּוֹ מִצְוָתָהּ: **(ב) אָסוּר.** בַּאֲכִילָה, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן תרנ״ג (ס״א, ובס״ק א): **(ג) לְכָל שִׁבְעָה.** וְאִם

ח (כ) **וּבְחֵי אָדָם** (כלל קנג ס״ג) **כָּתַב דְּלֹא יְזָרְקֶנָּה עַל הַקַּרְקַע, וּלְכָלָא הֲלֹא קָיְמָא לָן** (מגילה כו:) **דְּתִשְׁמִישֵׁי מִצְוָה נִזְרָקִין, וְאוּלַי כַּוָּנָתוֹ דְּלָאשְׁפָּה אֵין נִזְרָקִין: י** (כא) דְּאִז חָל הַיְאוּשׁ שֶׁל בְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים מִשֶּׁנַּעֲשָׂה תְּלוּשׁ, וְשִׁנּוּי רְשׁוּת מִשֶּׁבָּא לְיַד הַשֵּׁנִי:

יא (כב) כֵּן מַשְׁמַע מַהֲגָהָ״א (סי׳ תרנה ס״א) דְּזוֹ הִיא הָרְבוּתָא: **(כג)** תְּשׁוּבַת כְּתַב סוֹפֵר סִימָן קכ״ד: **(כד)** עַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים (א״א ס״ק יא) וּבְלְבוּשֵׁי שָׁרָד: **(כה)** מֻגָּן אַבְרָהָם (ס״ק יא) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

מִצְוָה אָסוּר כָּל שִׁבְעַת יָמִים. וּבִשְׁמִינִי עֲצֶרֶת, מֻתָּר. [ב]וּבְחוּצָה לָאָרֶץ, שְׁעוֹשִׂים שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גָּלֻיּוֹת, אָסוּר (ד) אַף [ג][ב] בַּשְּׁמִינִי, וּמֻתָּר בַּתְּשִׁיעִי, (ה) [ג]וַאֲפִלּוּ חָל לִהְיוֹת בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת. [*] (ו) [ד]וְיֵשׁ אוֹסְרִים בְּחָל לִהְיוֹת בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת: **ב** [*] [ה]הַפְרִישׁ שִׁבְעָה אֻתְרוֹגִים לְשִׁבְעָה יָמִים, כָּל אֶחָד יוֹצֵא בּוֹ וְאוֹכְלוֹ (ז) לְמָחָר, אֲבָל בְּיוֹמוֹ אָסוּר, שֶׁהֲקָצָה לְכָל אוֹתוֹ הַיּוֹם:

תרסו דיני סֻכָּה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א [א]אַף עַל פִּי שֶׁגָּמַר מִלֶּאֱכֹל בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁחֲרִית, (א) לֹא יִסְתֹּר סֻכָּתוֹ, אֲבָל מוֹצִיא הוּא אֶת הַכֵּלִים מִמֶּנָּה (ב) מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה, וּמְתַקֵּן אֶת הַבַּיִת לִכְבוֹד יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן. (ג) [ב]וְאִם אֵין לוֹ [מָקוֹם] לְפַנּוֹת כֵּלָיו וְרוֹצֶה לֶאֱכֹל בָּהּ בַּשְּׁמִינִי, צָרִיךְ לִפְחֹת בָּהּ מָקוֹם (ד) אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, לַעֲשׂוֹת הֶבֵּר שֶׁהוּא יוֹשֵׁב בָּהּ שֶׁלֹּא לְשֵׁם מִצְוַת סֻכָּה, שֶׁלֹּא יְהֵא נִרְאֶה (ה) כְּמוֹסִיף. הַגָּה: וְאִם רוֹצֶה לֶאֱכֹל בַּסֻּכָּה אַחַר הֶחָג אֵין צָרִיךְ לִפְחֹת בָּהּ, דִּלְמָא נִרְאֶה כְּמוֹסִיף (ו) רַק בְּיוֹם שְׁמִינִי ((מנהגים) [מגיד משנה] (פ״ו ה״ו)). וְאִם הֲצָרַךְ לִסְעֹד (ז) בְּשְׂאָר הַיּוֹם, צָרִיךְ לֶאֱכֹל בַּסֻּכָּה שֶׁמְּצוָתָהּ כָּל שִׁבְעָה. [ג]וּבְחוּצָה לָאָרֶץ שֶׁצָּרִיךְ לֵישֵׁב בָּהּ בַּשְּׁמִינִי, (ח) גָּמַר מִלֶּאֱכֹל בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי (ט) מוֹרִיד כֵּלָיו וּמְפַנֶּה אוֹתָם מִמֶּנָּה. וְאִם אֵין לוֹ מָקוֹם לְהוֹרִיד אֶת כֵּלָיו וְרוֹצֶה לֶאֱכֹל בָּהּ בַּתְּשִׁיעִי, אֵינוֹ יָכוֹל לִפְחֹת בָּהּ מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹם טוֹב, וּמַה יַּעֲשֶׂה לְהֶבֵּרָא, [ד]אִם הָיְתָה קְטַנָּה (י) שֶׁאָסוּר לְהַנִּיחַ בָּהּ הַנֵּר בִּשְׁאָר הַיָּמִים, (יא) יַנִּיחֶנּוּ בָּהּ, וְאִם הִיא גְּדוֹלָה שֶׁמֻּתָּר לְהַנִּיחַ בָּהּ הַנֵּר, [ה]מַכְנִיס בָּהּ קְדֵרוֹת וּקְעָרוֹת וְכֵיוֹצֵא בָּהֶם, כְּדֵי (יב) לְהַכִּיר שֶׁהִיא פְּסוּלָה וְשֶׁכְּבָר נִגְמְרָה מִצְוָתָהּ:

א משנה סכה מ״ח (ע״א). ב שם בגמרא וכרבי יהושע בן לוי שם מ״ח (ע״א). ג מסקנת הגמרא שם מ״ז (ע״א). ד כרבי יהושע בן לוי שם מ״ח (ע״א). ה שם בגמרא וכרבא.

ב שם (מו:) וכאביי. ג טור בשם אביו הרא״ש (פ״ד סי׳ ה). ד שם בשם רבנו פרץ. ה שם וכרב אשי (שם) הסכמת הפוסקים.

בֵּאוּר הַגְּרָ״א

(ג) **בַּשְּׁמִינִי.** ט״ז (סק״ב) הֶעֱלָה דְּאִם נִפְסַל בַּשְּׁמִינִי יֵשׁ לְהַקֵּל עַיֵּן שָׁם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

[ב] בַּשְּׁמִינִי. עַיֵּן בְּאֹר הַיטב, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״א) שֶׁכָּתַב דְּבִנְפְסַל בַּשְּׁמִינִי יֵשׁ לְהַקֵּל, וַאֲפִלּוּ בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן יֵשׁ לְהַקֵּל בְּעֵת הַצֹּרֶךְ, וְאִם נִפְסַל קֹדֶם שֶׁנַּעֲשָׂה מִצְוָתוֹ בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן אוֹ אֲפִלּוּ לֹא נִפְסַל וְיֵשׁ לוֹ אַחֵר, סֵיַם הַבֵּ״ח (ס״א) דִּלְמַעֲשֶׂה צָרִיךְ עִיּוּן, וּכְשֶׁיֵּרְנֶה כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י סק״ג) פָּסַק בְּסָתָם דְּמֻתָּר וְדַעַת הַשּׁ״ז (ס״ק א־ב) נִרְאֶה דְּאָסוּר, וְנִרְאֶה לְהַקֵּל עַל כָּל פָּנִים בִּנְפְסַל עַיֵּן שָׁם. **[בשו״ע] וְיֵשׁ אוֹסְרִים כו׳.** וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) שֶׁלְּפִיעַת הַצֹּרֶךְ יֵשׁ לְהַקֵּל כְּדַעַת רַבֵּנוּ יְרֻחָם [נתיב ח ח״ג] וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר אִמְרֵי כֶרֶךְ כוּ׳. וּבְהַגָּהוֹת מַנְהִגִים (הל׳ שמיני עצרת אות ט) כָּתְבוּ שֶׁהַגּוֹי לְהוֹצִיא עִקַּר הָאִתְרוֹג בְּשַׁבִּיעִי וְתוֹ לֹא שַׁיָּךְ הָכָא: **[בשו״ע] הִפְרִישׁ שִׁבְעָה אֻתְרוֹגִים כו׳.** וְעַיֵּן בְּט״ז (סק״א) מַה שֶּׁכָּתַב עַל דִּבְרֵי הַגָּהוֹת אֲשֶׁרִ״י (ביצה פ״ד סי׳ ג), וְעַיֵּן בְּסֵפֶר [דִּבְרֵי] רַב מְשֻׁלָּם מִלְּקוּטֵי הַחֻכָּם צְבִי ז״ל סוֹף סִימָן א׳ שֶׁכָּתַב שֶׁטָּעוּת סוֹפֵר הוּא בְּהַגָּהוֹת אֲשֶׁרִ״י וְנִתְחַלְּפָה הב׳ בְּד׳, וְהָךְ וְלֹא אַגְּדָה צָרִיךְ לוֹמַר וְלֹא אַגַּבָּה כוּ׳:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הִפְרִישׁוֹ לְיוֹם אֶחָד, (ו) אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא לְיוֹם אֶחָד בִּלְבַד עַד הַלַּיְלָה: (ד) **אַף בַּשְּׁמִינִי.** דְּהוּא סָפֵק שְׁבִיעִי. וְהִנֵּה הַטּ״ז (סק״ב) הֶעֱלָה דְּאִם נִפְסַל יֵשׁ לְהַקֵּל בַּשְּׁמִינִי, אֲבָל בְּקָרְבָּן נְתַנְאֵל (פ״ד סי׳ ה אות ד) חוֹלֵק עָלָיו, וְכֵן כָּתַב בְּחִדּוּשֵׁי הָרִיטְבָ״א (מו: ד״ה אמר רב זירא אתרוג) לְהַחְמִיר: (ה) **וַאֲפִלּוּ חָל לִהְיוֹת וְכוּ׳.** וְלֹא אָסְרִינַן לֵהּ מִטַּעַם הֵנָּה, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר (ג) הָיָה בְּעוֹלָם וְלֹא נַעֲשָׂה בּוֹ מַעֲשֶׂה: (ו) **וְיֵשׁ אוֹסְרִים.** סְבִירָא לְהוּ דְּגַם בָּזֶה שַׁיָּךְ הֵנָּה כֵּיוָן שֶׁהָיָה אָסוּר בְּיוֹמוֹ, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) שֶׁכָּתַב דִּלְעַת הַצֹּרֶךְ יֵשׁ לְהַקֵּל, שֶׁרב פּוֹסְקִים הִתִּירוּ: **ב** (ז) **לְמָחָר.** לְאו דַּוְקָא וְהוּא הַדִּין בַּלַּיְלָה מֻתָּר, וּבְשִׁיטַת ריב״ב (כב: ד״ה ורב אסי) מְסְתַּפֵּק אֵיךְ דִּינוֹ לְעִנְיַן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת:

בֵּאוּר הַלָּכָה

אֲשֶׁרִ״י (ביצה פ״ד סי׳ ג), עַבְדָּה לְהוֹשָׁעְנָא וְלֹא אַגְּדָה לְמִפַּק בָּהּ שָׁרֵי בַּהֲנָאָה דְּהַזְמָנָה לְאו מִלְּתָא הִיא, דְּשֵׁם כָּל זְמַן שֶׁלֹּא עָבִיד הַמַּעֲשֶׂה שַׁיָּיךְ לוֹ לַעֲשׂוֹת לֹא אִקְצֵי דַּעְתֵּהּ מִנֵּהּ וְכוּ׳. **וְכָתְבוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים דְּשִׁגָּה בָּזֶה** [הַמְּאַמֵּר מָרְדְּכִי (סק״א) וְהַלְּבוּשֵׁי שָׁרָד וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים] דְּטָעוּת סוֹפֵר הוּא בְּהַגָּהוֹת אֲשֶׁרִ״י וְצָרִיךְ לוֹמַר וְלֹא אַגְּבֵהּ וְכוּ׳, וְכֵן הוּא לְעִיל בְּסִימָן תרנ״ג (ס״ב) בְּשֶׁלְחָן עָרוּךְ, **וְהָאֱמֶת אִתָּם** דְּכֵן הוּא בְּאוֹר זָרוֹעַ גּוּפֵהּ (ח״ב סי׳ שס) שֶׁמְּמַנּוּ מְקוֹר הַדִּין שֶׁל הַגָּהוֹת אֲשֶׁרִ״י, **וְאִם כֵּן** יֵשׁ רְאָיָה לְהָפֵךְ שֶׁאִפְלּוּ עָשָׂה הָאַגָּדָה, **כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִגְבִּיהוּ לְצֵאת בּוֹ מִקְּרֵי הַזְמָנָה בְּעַלְמָא וּמֻתָּר לְאָכְלוֹ:**

א (א) **לֹא יִסְתֹּר סֻכָּתוֹ.** דְּהָא (ו) כָּל הַיּוֹם חוֹבָתוֹ לִישֵׁן וּלְשַׁנֵּן שָׁם, וְאִי אִקְּלַע לֵהּ טְעוּתָא צָרִיךְ לֶאֱכֹל בְּגַוֵּהּ: (ב) **מִן הַמִּנְחָה.** קְטָנָה [חִדּוּשֵׁי רִיטְבָ״א (מח. ד״ה סוכה)]: (ג) **וְאִם אֵין לוֹ לְפַנּוֹת וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם אַחֵר לֶאֱכֹל, וְצָרִיךְ לֶאֱכֹל בְּיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן בַּסֻּכָּה, עַל כָּל פָּנִים צָרִיךְ לִפְחֹת בָּהּ. וְנִרְאֶה דְּהֵינוּ קֹדֶם שְׁקִיעַת הַחַמָּה, דְּפֶן יִזְדַּמֵּן לוֹ עוֹד לֶאֱכֹל בְּגַוֵּהּ: (ד) **אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה.** דְּאַף עַל גַּב דַּאֲוִיר פּוֹסֵל בִּשְׁלֹשָׁה טְפָחִים, מִכָּל מָקוֹם (ג) אֵין הַהֶכֵּר כָּל כָּךְ אִם לֹא כְּשֶׁפּוֹחֵת בַּסְּכָךְ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה שֶׁהוּא שִׁעוּר מָקוֹם חָשׁוּב: (ה) **כְּמוֹסִיף.** אֲבָל מוֹסִיף מַמָּשׁ (ג) לֹא נִקְרָא לַעֲבֹר עָלָיו מִשּׁוּם בַּל תּוֹסִיף כֵּיוָן דְּאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לְשֵׁם מִצְוָה, דְּשֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ בָּעֵי כַּוָּנָה לְהוֹסִיף לְכֵלִי עָלְמָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסִימָן תרנ״א סָעִיף י״ד (ביה״ל ד״ה משום): (ו) **רַק בְּיוֹם שְׁמִינִי.** מִפְּנֵי שֶׁהוּא סְמוּךְ לֶחָג: (ז) **בְּשְׂאָר הַיּוֹם.** אֲפִלּוּ (ד) בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת: (ח) **גָּמַר מִלֶּאֱכֹל בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי.** הֵינוּ (ה) שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ עוֹד לֶאֱכֹל כְּלָל הַיּוֹם [וְדַאי לָאו הָכִי אִם אִקְּלַע לֵהּ בְּשַׁבָּת צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת (ו) סְעוּדָה שְׁלִישִׁית בַּסֻּכָּה, דְּכָל הַיּוֹם יֵשׁ חִיּוּב סֻכָּה מִשּׁוּם סְפֵקָא דְּיוֹמָא]: (ט) **מוֹרִיד כֵּלָיו וְכוּ׳.** הֵינוּ (ז) מִן הַמִּנְחָה קְטָנָה וּלְמַעְלָה [דְּשִׁמְינִי לְבָנֵי חוּץ לָאָרֶץ הוּא כְּמוֹ יוֹם שְׁבִיעִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל], וְקֹדֶם לָזֶה אֵין נִרְאֶה שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן לִכְבוֹד יוֹם טוֹב, וְעַיֵּן בְּסוֹף סִימָן תרס״ז וּבְמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם (סק״ו): (י) **שֶׁאָסוּר לְהַנִּיחַ בָּהּ הַנֵּר.** כִּדְלִעֵיל בְּסִימָן תרל״ט סָעִיף א׳, עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ח): (יא) **יַנִּיחֶנּוּ בָּהּ.** עַיֵּן בִּפְרִי מְגַדִּים (מש״ז סק״א) שֶׁמִּסְתַּפֵּק אִם יַנִּיחַ בָּהּ בַּשְּׁמִינִי, דִּשְׁמִינִי סְפֵק שְׁבִיעִי הוּא לְדִידָן, וְכֵן מִצְדַּד בְּסֵפֶר מַאֲמַר מָרְדְּכִי שֶׁלֹּא יַכְנִיס בָּהּ נֵר וּקְעָרָה בַּשְּׁמִינִי, דְּאוּלַי יֶצְרָךְ לֶאֱכֹל בָּהּ וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְפָסְלָהּ. אָמְנָם בְּפִסְקֵי הָרֹא״שׁ (פ״ד סי׳ ז) מָצָאתִי בְּהֶדְיָא בַּשְּׁמִינִי, וְאוּלַי כַּוָּנָתוֹ גַּם כֵּן בְּסוֹף שְׁמִינִי: (יב) **לְהַכִּיר בָּהּ שֶׁהִיא פְּסוּלָה.** הַמְחַבֵּר נָקַט לְשׁוֹן הָרִי״ף בְּסוֹף סֻכָּה (כג.), וְעַיֵּן שָׁם בְּרַ״ן (ד״ה אבל) וּבְרַמְבַּ״ן דְּאֵין הַכַּוָּנָה שֶׁנִּפְסֶלֶת בְּכָךְ אֶלָּא רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁעוֹשֶׂה הֶכֵּר לִפְסֻלָּהּ שֶׁאֵינוֹ יוֹשֵׁב בָּהּ בְּתוֹרַת סֻכַּת הֶחָג, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן תרל״ט בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ו׳ וּבְשַׁעַר הַצִּיּוּן שָׁם (ס״ק יג):

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ו) פּוֹסְקִים: (ג) רוֹצֶה לוֹמַר דַּוְקָא בֵּיצָה שֶׁלֹּא הָיָה בָּעוֹלָם וְנַעֲשָׂה בּוֹ מַעֲשֶׂה שֶׁנּוֹלַד בְּשַׁבָּת זֶהוּ מִקְּרֵי הֵנָּה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בּוֹ מַעֲשֶׂה לֹא בִּידֵי אָדָם וְלֹא בִּידֵי שָׁמַיִם אֶלָּא הַדָּבָר בָּא מֵאֵלָיו עַל יְדֵי הַזְּמַן לֹא מִקְּרֵי הֵנָּה:

א (ו) רַשׁ״י (מח. ד״ה לא): (ג) **וּבְחִדּוּשֵׁי הָרִיטְבָ״א** (מח. ד״ה והוינן בה) **תֵּרֵץ דִּלְהֹכִי נָקַט אַרְבָּעָה טְפָחִים, לוֹמַר אַף כְּשֶׁאֵין נִפְסָלֶת בְּאֲוִיר, כְּגוֹן שִׁיֵּשׁ אַרְבַּע דְּפָנוֹת וְנִשְׁאַר עֲדַיִן הֶכְשֵׁר סֻכָּה** כִּבְסִימָן תרל״ב סָעִיף ב׳ בְּהַגָּ״ה, **אֲפִלּוּ הָכִי כָּל שֶׁפָּרַץ בְּסָכָךְ שִׁעוּר**

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah